

Ohjeen kattavuudesta

Ohje on tarpeellinen ja selkeyttää riskinarvioinnin vaatimuksia sekä hakijoille että viranomaisille. Opas ei kuitenkaan Lupa- ja Valvontaviraston näkemyksen mukaan ota riittävästi huomioon erilaisia nykyaikaisia jätteenkäsittelymenetelmiä ja niissä syntyviä materiaaleja. Tämä heikentää oppaan vaikuttavuutta. Useissa jätteenkäsittelymenetelmissä jäteraaka-aineita käsitellään kemiallisesti, biologisesti tai termisesti, minkä johdosta materiaalin kemiallinen ja/tai fysikaalinen koostumus muuttuvat. Käsittelyprosessi voi myös olla monivaiheinen. Lisäksi useimmiten kyse ei ole vain yhdestä jäteraaka-aineesta, vaan jätteenkäsittelyprosessiin syötetään useita eri jätteitä, joista hyödyntämistoimen seurauksena syntyy EEJ-tuote.

Ohje soveltuu pääasiassa materiaaleille, jotka ovat koostumukseltaan selkeitä ja ainesosat tunnistettavissa. Ohjeessa tulisi käsitellä omassa kappaleessaan, ja mielellään myös esimerkin avulla sitä, miten arviointi suoritetaan monimutkaisille seoksille. Vastaavasti REACH-asetusta ja erityisesti hyödyntämispoikkeusta toivotaan tältä osin käsiteltävän tarkemmin. Aiheeseen liittyä myös yhteisvaikutusten arviointi (materiaalin tunnistetut ainesosat), josta olisi hyvä saada vähintään oma kappaleensa ohjeeseen.

Ohjeen sivulla 23 todetaan, että ”.. sellaisia tuotteen käyttöä koskevia ympäristö- ja terveysriskejä, jotka eivät liity materiaalin jäteluonteeseen ja joista on säädetty muussa lainsäädännössä, ei tarvitse arvioida uudelleen ja erikseen EEJ-menettelyn yhteydessä”. Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan näin voidaan menetellä pääsääntöisesti, jos tuotelainsäädäntöä ko. materiaalille on olemassa. Toisaalta, kuten oppaassakin on todettu, tuotelainsäädäntö voi etenkin ympäristövaikutusten näkökulmasta olla puutteellinen (esim. lannoitelainsäädäntö), ja toisaalta REACH:n hyödyntämispoikkeusta soveltamalla käyttötarkoitus voi olla erilainen kuin kemikaaliturvallisuusarviointiin sisällytetty käyttö. Tällöin ympäristö- ja terveysvaikutukset eivät välttämättä tule riittävällä tavalla arvioiduiksi.

Käyttömuodon luokka 4

Taulukon 1 (s. 28) käyttömuodon luokka 4 jää ohjeessa osin epäselväksi. Lupa- ja valvontaviraston käsityksen mukaan myös kyseisenlaisille materiaaleille voi ympäristö- ja/tai terveysriskien arviointi olla tarpeen. Kyseistä käyttömuodon luokkaa olisi syytä käsitellä ohjeessa tarkemmin, erityisesti siinä esitettyjen lopputuotteiden osalta.

Termistö

Lupa- ja valvontavirasto tuo esiin, että käytetyn termistön moninaisuus vaikeuttaa oppaan luettavuutta. Samaa ja osin eri asioita tarkoittavia termejä (mm. syöttöpanos, syöte, jätesyöte, jäteraaka-aine, raaka-aine, jättemateriaali, materiaali...) käytetään ajoittain epäselvästi. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota sen osalta, milloin ohjeessa tarkoitetaan jätteitä, jotka ovat

hyödyntämisprosessin syötteenä ja milloin taasen kyse on jätteestä, jolle haetaan EEJ-statusta (käynyt jo läpi hyödyntämisprosessin). Vastaavia esimerkkejä ovat kemikaalituoterekisteriin tehtävä ”rekisteröinti” eli kemikaali-ilmoitus ja REACH-asetuksen nojalla rekisteröidyt ”kemikaalit” eli aineet.

Jäteperäisen raaka-aineen jatkojalostuksen ja raaka-ainekäytön termistöön ja tulkintaan olisi hyvä vastaavasti kiinnittää huomiota. Lupa- ja valvontavirasto tuo tältä osin esiin kyseisen rajapinnan haasteellisuuden. Osassa tapauksia esimerkiksi esitetty jatkojalostus voidaan tulkita varsinaiseksi jätteenkäsittelytoimeksi, jolloin jätemateriaali saavuttaa EEJ-statuksen vasta jatkojalostuksen jälkeen.

Esimerkit

Oppaan loppuosaan toivottaisiin mahdollisuuksien mukaan lisää esimerkkejä, sillä esimerkkien kautta aiheen moninaisuus usein avautuu selkeimmin. Esimerkit myös helpottavat hakemusten laadintaa. Tekstin joukossa (s. 33) olevaan polttoaine-esimerkkiin olisi kuitenkin hyvä kiinnittää tarkempaa huomiota tai esimerkin voisi poistaa. Polttoainekäytön vertailukohdat ja asian tutkinta on tosiasiassa oppaassa esitettyä monimutkaisempi aihepiiriä koskevan sääntelyn ja oikeuskäytännön vuoksi.

Oppaan sivulla 43 on todettu käytettäviä vertailuarvoja koskevassa kappaleessa, että ”.. EEJ-tuotteiden käyttöä ei voida lähtökohtaisesti rajata vaan korkeintaan ohjeistaa..”. Onko tällä tarkoitus ottaa kantaa siihen, voidaanko EEJ-tuotteen käytölle ylipäätään asettaa rajoituksia neitseellisen tuotteen käytöstä poikkeavasti esim. rajaamalla käyttötarkoituksia tai kieltämällä käyttö pohjavesialueilla? Lupa- ja valvontavirasto korostaa, että näkemykset tältä osin ovat sidosryhmien välillä olleet osin ristiriitaisia, ja asiaan olisi hyvä mahdollisuuksien mukaan ottaa oppaassa kantaa.

Huomiona, että Tietolaatikon 1 (Jätteiden POP-yhdisteiden tahattomat jäämät) linkki viitattuun julkaisuun ei toimi.

Laadunvarmistus ja laadunvarmistusjärjestelmä

Oppaan sivulla 38 olevaan listaan laadunvarmistusjärjestelmään sisällytettäviin asioihin tulisi Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan lisätä mahdolliset laatuksiteerit hyödyntämisprosessiin vastaanotettavalle jätteelle ja niiden todentaminen.

Riskinarvioinnin dokumentointi ja hakemukseen tältä osin sisällytettävät tiedot

Ohjeessa on eri kappaleissa kerrottu riskinarvioinnin dokumentoinnista ja siitä, mitä tältä osin pitää sisällyttää hakemukseen. Lupa- ja valvontavirasto esittää, että selvyuden vuoksi nämä koottaisiin ohjeessa vielä yhteen oman otsikkonsa alle, tai esimerkiksi kaavioksi tai liitteeksi.

Lopuksi

Lupa- ja valvontavirasto korostaa ohjeen olevan yksi tärkeimmistä ja tehokkaimmista toimista kehittää ja sujuvoittaa UTU-hakemusten käsittelyä.